

NATUURONDERZOEK ZUIDASDOK

Ringslang

Definitief rapport

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam
Programma Zuidasdok
Contactpersoon: Mevr. M. Tillmanns
Adres: Burgemeester Stramanweg 100C
1100 EM Amsterdam
Tel: 020 3339930
E-mail: m.tillmanns@zuidasdok.nl

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V.
Adres: Waaier 72
2451 VW Leimuiden
Tel: 0172 576072
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Projectleider: Ing. S. van Lieshout

Auteur: J.I. Andringa MSc.
Kwaliteitscontrole: Ing. C.J.M. Groeneveld

Projectcode: IBVW2128
Status: Definitief
Datum: 29-11-2021

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. werkt volgens de kwaliteitsnormen van het Netwerk Groene Bureaus. Dit netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. De deskundigen werkende bij Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. voldoen hierdoor aan de volgens het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gestelde eisen. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is aangesloten op de Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee toegang tot de meest volledige natuurgegevens in Nederland.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel.....	4
1.2	Wettelijk kader	4
2	Literatuurstudie en habitatscan ringslang	5
2.1	Literatuurstudie	5
2.2	Habitatscan.....	5
2.2.1	Locatie 1.....	6
2.2.2	Locatie 2.....	6
2.2.3	Locatie 3.....	6
2.2.4	Locatie 4.....	7
2.2.5	Locatie 6.....	7
2.2.6	Locatie 7.....	8
2.2.7	Locatie 9.....	8
2.2.8	Locatie 12.....	8
2.2.9	Locatie 15.....	8
2.2.10	Locatie 16.....	9
2.2.11	Locatie 17.....	9
3	Onderzoeksmethodiek aanvullend onderzoek.....	10
3.1	Ringslang.....	10
3.2	Overzicht inventarisaties.....	10
4	Resultaten aanvullend onderzoek.....	11
4.1	Ringslang.....	11
4.2	Beschermde functies projectgebied	11
5	Conclusie.....	12
5.1	Conclusie literatuuronderzoek en habitatscan.....	12
5.2	Conclusie nader onderzoek	12
	Bijlage 1: Kaart deelgebieden en herpetoplaten	13

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Amsterdam is voornemens werkzaamheden bij de Zuidasdok uit te voeren. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling.

Door de gemeente Amsterdam is voor het projectgebied Zuidasdok een biotopenkaart opgesteld. Op deze kaart staan 12 gebieden met water en riet die potentieel geschikt habitat bieden voor de ringslang en binnen de invloedsferen van de werkzaamheden vallen. In opdracht van de programma Zuidasdok is een literatuurstudie naar de verspreiding van de ringslang en een habitatscan naar de aanwezigheid van geschikt habitat voor de ringslang voor de 12 locaties bij de Knooppunten Amstel en De Nieuwe Meer in Amsterdam uitgevoerd. Om vast te stellen of de ringslang in de gebieden aanwezig is en de werkzaamheden negatieve effecten kunnen hebben op de ringslang is in de 12 deelgebieden aanvullend onderzoek naar het gebruik van het projectgebied door de ringslang uitgevoerd. Op afbeelding 1 en in bijlage 1 zijn de onderzochte deelgebieden op kaart weergegeven. Dit rapport bevat de resultaten van de literatuurstudie, de habitatscan en het aanvullend onderzoek naar de ringslang.

1.2 WETTELIJK KADER

Voor wat betreft de soortbescherming in de Wet natuurbescherming zijn er verschillende beschermingsregimes. Het gaat om soorten die op basis van Europese wetgeving beschermd zijn vanuit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en soorten die nationaal als beschermde soort zijn aangewezen. Middels een provinciale verordening kunnen deze nationaal beschermde soorten worden vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit de wet. De vrijgestelde soorten kunnen verschillen per provincie.

Wanneer er door uitvoering van werkzaamheden sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen uit artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een in de wet genoemd belang voor de betreffende soort of soortgroep.
3. Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Ook kan er mogelijk middels een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode worden gewerkt. Dit is enkel mogelijk indien de handelingen niet van wezenlijke invloed zijn op de aanwezige beschermde soorten.

De ringslang is op nationaal niveau beschermd. De verbodsbepalingen voor nationaal beschermde soorten zijn opgenomen in artikel 3.10 (Bijlage A) van de Wet natuurbescherming.

Nationaal beschermde soorten (Artikel 3.10 Wet natuurbescherming)

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2 LITERATUURSTUDIE EN HABITATSCAN RINGSLANG

2.1 LITERATUURSTUDIE

Voor de 12 locaties in het projectgebied is een literatuurstudie naar de ringslang uitgevoerd. Hierbij zijn diverse bronnen met verspreidingsgegevens geraadpleegd. De geraadpleegde bronnen zijn onder andere: eerder in de regio uitgevoerde onderzoeken¹ en databanken met verspreidingsgegevens waaronder de NDFF. Alleen de waarnemingen die na 1 januari 2000 en binnen een straal van 5 kilometer rond het projectgebied zijn gemaakt zijn in de literatuurstudie meegenomen.

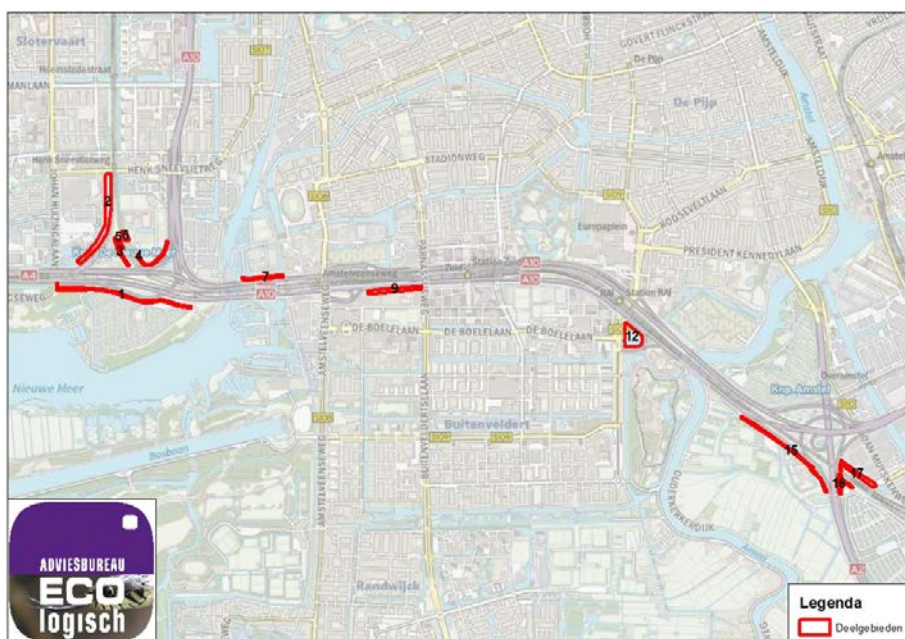
In de omgeving van De Poel in Amstelveen zijn op de NDFF meerdere waarnemingen van de ringslang bekend. Tijdens onderzoek dat door Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is uitgevoerd zijn er eveneens meerdere individuen van de ringslang rond De Poel waargenomen. De meeste waarnemingen zijn bekend bij de oevers van De Poel en in het zuidelijke deel van het Amsterdamse Bos. Het is bekend dat er actief broeihopen voor de ringslang rond De Poel worden aangelegd en dat deze worden gemonitord. Ten noorden van de A9 zijn meerdere waarnemingen van de ringslang bekend. Dit betreft voornamelijk waarnemingen aan de oostzijde van het Amsterdamse Bos. Bij de zuidelijke oever van De Nieuwe Meer is één waarneming van de ringslang uit 2000 bekend. De ringslang bij De Nieuwe Meer is op circa 1,5 kilometer van het projectgebied waargenomen.

In de omgeving van knooppunt Amstel zijn op de NDFF drie waarnemingen van de ringslang met een accurate locatievermelding bekend. Dit betreft een waarneming uit 2011 in het Gijsbrecht van Aemstelpark, één waarneming uit 2000 in het Natuur Tuinpark Amstelglorie en één waarneming uit 2012 in het noorden van de volkstuinten. De ringslang in de volkstuinten is op minder dan 250 meter van locatie 17 waargenomen.

In de omgeving van het Diemberbos en Diemen-Noord zijn meerdere waarnemingen van de ringslang bekend. In deze gebieden worden actief broeihopen voor de ringslang aangelegd.

2.2 HABITATSCAN

De habitatscan is door ing. J. Koorevaar uitgevoerd op 22 juli 2021. Tijdens de habitatscan waren de weersomstandigheden gunstig voor de ringslang, met een temperatuur van circa 16-20° Celsius en een zwakke noorderwind. Op afbeelding 1 zijn de deelgebieden op kaart weergegeven. De resultaten van de habitatscan zijn hieronder per deellocatie weergegeven.

Afbeelding 1: Deelgebieden Zuidasdok

¹ Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. (2021) Inventarisatierapport Japanse Duizendknoop perceel 1 en 2 Amsterdam IBVW2129 Definitief. 6 oktober 2021

2.2.1 LOCATIE 1

De combinatie van rietkragen, watergangen, struweel en lage, kruidenrijke begroeiing in het westen van deelgebied 1, biedt geschikt leefgebied voor de ringslang. Hier zijn bovendien op korte afstand van het deelgebied takkenrillen en composthoppen aanwezig, welke kunnen fungeren als winterverblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen. Ook de hier aanwezige tuinhuisjes en / of vakantiewoningen kunnen fungeren als winterverblijfplaats voor de ringslang. Hiermee heeft locatie 1 een hoge potentie voor de ringslang. Tevens is de locatie goed bereikbaar voor de ringslang, doordat deze gelegen is nabij bekend verspreidingsgebied. Op afbeelding 2 t/m 5 zijn foto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 2: Locatie 1, oost

Afbeelding 3: Locatie 1, midden

Afbeelding 4: Locatie 4, west

Afbeelding 5: Locatie 1, west

2.2.2 LOCATIE 2

De combinatie van de rietkraag, watergang, struweel en het talud van het spoor biedt geschikt leefgebied voor de ringslang. Door de overwegend hoge begroeiing is het aantal zonplaatsen voor de ringslang wel beperkt. Drijvende watervegetatie biedt foerageermogelijkheden voor de ringslang. Voortplantingslocaties, zoals broeihopen, zijn niet waargenomen. Het talud van het spoor biedt geschikt winterbiotoop voor de ringslang. Locatie 2 is voor de ringslang vanuit bekend verspreidingsgebied goed bereikbaar via locatie 1 en onderdoorgangen onder de A10. Op afbeelding 6 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

2.2.3 LOCATIE 3

Het spoortalud, de watergang en de rietkraag kunnen deel uitmaken van leefgebied van de ringslang. Het struweel aan de zuidrand biedt dekking en zonplaatsen voor de ringslang. In de oeverzone is potentieel foerageergebied aanwezig. Het spoortalud kan fungeren als winterbiotoop. Broeihopen of andere voortplantingslocaties zijn hier niet waargenomen. De locatie is voor de ringslang bereikbaar via de omliggende locaties bij de Nieuwe Meer en de onderdoorgangen onder de A10 en het spoor. De wegberm van de A10 kan hierbij als verbinding fungeren. Op afbeelding 7 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 6: Locatie 2

Afbeelding 7: Locatie 3

2.2.4 LOCATIE 4

Het wegtalud, de watergang en de rietkraag kunnen deel uitmaken van leefgebied van de ringslang. De afwisseling van rietkraag en lage, kruidenrijke vegetatie biedt dekking en zonplaatsen voor de ringslang. In de oeverzone is potentieel foerageergebied aanwezig. Het wegtalud kan dienstdoen als winterbiotoop. Broeihopen of andere voortplantingslocaties zijn hier niet waargenomen. De bereikbaarheid van deze locatie voor de ringslang is hetzelfde als de overige locaties ten noorden van knooppunt De Nieuwe Meer. Op afbeeldingen 8 en 9 zijn foto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 8: Locatie 4

Afbeelding 9: Locatie 4

2.2.5 LOCATIE 6

De watergang bij locatie 6 biedt potentieel foerageergebied voor de ringslang. De open structuren op de oever zijn geschikt als zonlocaties. Het achterliggende spoortalud biedt winterbiotoop voor de ringslang. Broeihopen zijn niet aangetroffen. De bereikbaarheid van deze locatie voor de ringslang is hetzelfde als de overige locaties ten noorden van knooppunt De Nieuwe Meer. Op afbeelding 10 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 10: Locatie 6

2.2.6 LOCATIE 7

Het westelijk deel van locatie 7 heeft de meeste potentie voor de ringslang. Hier zijn in het talud winterbiotoop en zonplekken aanwezig. De begroeiing in dit deelgebied is doorgaans dermate hoog dat er beperkt zonplaatsen aanwezig zijn. Er zijn individuen van de groene kikker waargenomen in de watergang bij locatie 7. De locatie is redelijk goed bereikbaar voor de ringslang, via de onderdoorgang onder de A10 en de hier aanwezige groenstructuren. Op afbeelding 11 en 12 zijn overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 11: Locatie 7, west

Afbeelding 12: Locatie 7, oost

2.2.7 LOCATIE 9

Het habitat bij locatie 9 is beperkt geschikt voor de ringslang. Op de zuidoever zijn slechts beperkt zonlocaties aanwezig. Op de noordoever is het habitat dermate veruigd dat zonlocaties nagenoeg lijken te ontbreken. Er is wel een hoop met maaisel aanwezig in het westelijke deel van het deelgebied. Deze is vermoedelijk te droog om te kunnen fungeren als broeihoop. Het deelgebied wordt omsloten door (een afrit van) de A10 ten noorden en westen, de Parnassusweg te oosten en bedrijven ten zuiden. Doordat de A10 over de Amstelveenseweg gaat, ontbreekt ook een verbinding met potentieel leefgebied ten westen van locatie 9. Hierdoor is de bereikbaarheid van locatie 9 voor de ringslang beperkt. Op afbeeldingen 13 en 14 zijn foto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 13: Locatie 9, west

Afbeelding 14: Locatie 9, oost

2.2.8 LOCATIE 12

Het habitat bij locatie 12 is ondanks de geschikte elementen als rietkragen, water en taluds slechts beperkt geschikt voor ringslang. De locaties die het meest geschikt zijn als zonlocaties grenzen direct aan een druk wandel- en fietspad. De overige oeverzones zijn tot halverwege de dag overschaduwd en hebben doorgaans een hoge begroeiing, waardoor zonlocaties beperkt zijn. Het aangrenzende talud van de A10 biedt potentieel geschikt winterbiotoop. Doordat locatie 12 is omsloten door (snel)wegen is deze tamelijk geïsoleerd en moeilijk bereikbaar voor de ringslang. De onderdoorgang onder de afrit van de A10 is echter wel voorzien van stobben, waardoor fauna, waaronder de ringslang, in de gelegenheid wordt gesteld de weg te passeren. Op afbeelding 15 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

2.2.9 LOCATIE 15

De oeverzone bij locatie 15 wordt voor een groot deel als gazon onderhouden. Hierdoor is de oeverzone aan de zuidzijde van de watergang slechts beperkt geschikt voor de ringslang. De noordoever lijkt beter biotoop voor de ringslang te bieden, al zijn ook hier zonplaatsen slechts beperkt beschikbaar. Het talud van de verbindingsweg

tussen de A10 en de A2 biedt winterbiotoop voor de ringslang. De locatie is voor de ringslang het beste te bereiken vanaf het zuiden. Op afbeelding 15 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 15: Locatie 12

Afbeelding 16: Locatie 15

2.2.10 LOCATIE 16

Het habitat bij locatie 16 biedt vrijwel alle elementen voor leefgebied van de ringslang. Hoewel broeihopen niet zijn waargenomen, is de verwachting dat plantenresten op de oever kunnen voldoen als voortplantingslocatie. Langs de rietkraag zijn voldoende zonlocaties voor de ringslang aanwezig. De aanwezige taluds kunnen fungeren als winterbiotoop. De bereikbaarheid voor de ringslang is beperkt tot de berm van de A2. Om de locatie te bereiken kan ook een fietspad op een dijk worden gekruist. Aan weerszijden van het fietspad is afdoende vegetatie aanwezig, waardoor de oversteek met slechts beperkt risico gemaakt kan worden. Op afbeelding 17 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

2.2.11 LOCATIE 17

Het habitat in locatie 17 is slechts beperkt geschikt voor de ringslang, in het bijzonder als foerageergebied. Doordat het deelgebied vrijwel geheel is overgroeid met Japanse duizendknoop zijn de zonplekken zeer beperkt. De locatie is slechts beperkt bereikbaar voor de ringslang. De beste verbinding met ander geschikt habitat voor de ringslang is onder het spoor door via de berm van de verbindingsweg tussen de A2 en de A10. Op afbeelding 18 is een overzichtsfoto's van het deelgebied weergegeven.

Afbeelding 17: Locatie 16

Afbeelding 18: Locatie 17

3 ONDERZOEKSMETHODIEK AANVULLEND ONDERZOEK

3.1 RINGSLANG

Het onderzoek naar het voorkomen van de ringslang is uitgevoerd op basis van de Soortinventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus². Teneinde deze soort te inventariseren zijn de gebieden te voet geïnventariseerd om de aanwezigheid van de ringslang te onderzoeken. Hierbij zijn aanvullend herpetoplaten in het veld geplaatst in voor de soort geschikt habitat. Deze platen vormen bij minder gunstige weersomstandigheden schuilplaatsen en worden snel warm bij het doorbreken van de zon. Met behulp van deze platen wordt de kans op het aantreffen van een ringslang tijdens de inventarisaties vergroot. Daarnaast is het onderzoek uitgevoerd onder voor deze soort gunstige omstandigheden. Tijdens vier inventarisatieronden in de periode juli – september 2021 zijn de herpetoplaten gecontroleerd en daarnaast is actief gezocht naar zonnende of foeragerende exemplaren van de ringslang. Tussen de eerste en de laatste inventarisaties is een minimale tussenperiode van één maand gehanteerd.

3.2 OVERZICHT INVENTARISATIES

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de data en weersomstandigheden van het onderzoek. De inventarisaties zijn uitgevoerd door A.J. Bik, MSc., ing. D. Dolman, ing. F.E. Emmen en ing. J. Koorevaar.

Tabel 1: Overzicht inventarisaties

Datum	Soortgroep	Activiteit	Deelgebieden	Weersomstandigheden
22-07-2021	Ringslang	Plaatsing herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 en 12	Licht bewolkt, windkracht 2, 21 °C
27-07-2021	Ringslang	Plaatsing herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	15, 16 en 17	Geheel bewolkt, windkracht 3, 20 °C
29-07-2021	Ringslang	Controle herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 15, 16 en 17	Half bewolkt, windkracht 4, 19 °C
10-08-2021	Ringslang	Controle herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 15, 16 en 17	Half bewolkt, windkracht 3, 20 °C
27-08-2021	Ringslang	Controle herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	1	Half tot zwaar bewolkt, windkracht 3, 18 °C
31-08-2021	Ringslang	Controle herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	2, 3, 4, 5, 6, 15, 16 en 17	Zwaar bewolkt, windkracht 3, 17 °C
03-09-2021	Ringslang	Controle herpetoplaten Inventarisatie zonnende exemplaren	7, 9 en 12	Licht bewolkt, windkracht 3, 19 °C
07-09-2021	Ringslang	Controle herpetoplaten en ophalen Inventarisatie zonnende exemplaren	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 15, 16 en 17	Vrijwel geheel bewolkt, windkracht 2, 24 °C

² Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017.

4 RESULTATEN AANVULLEND ONDERZOEK

4.1 RINGSLANG

Op 22 juli 2021 zijn in alle 12 deelgebieden herpetoplaten geplaatst en is actief gezocht naar zonnende individuen van de ringslang. In bijlage 1 zijn de locaties van de herpetoplaten op kaart weergegeven.

In alle 12 deelgebieden zijn tijdens het onderzoek geen individuen van de ringslang waargenomen.

4.2 BESCHERMDE FUNCTIES PROJECTGEBIED

In de deelgebieden zijn geen individuen of beschermde functies voor de ringslang aangetroffen.

5 CONCLUSIE

5.1 CONCLUSIE LITERATUURONDERZOEK EN HABITATSCAN

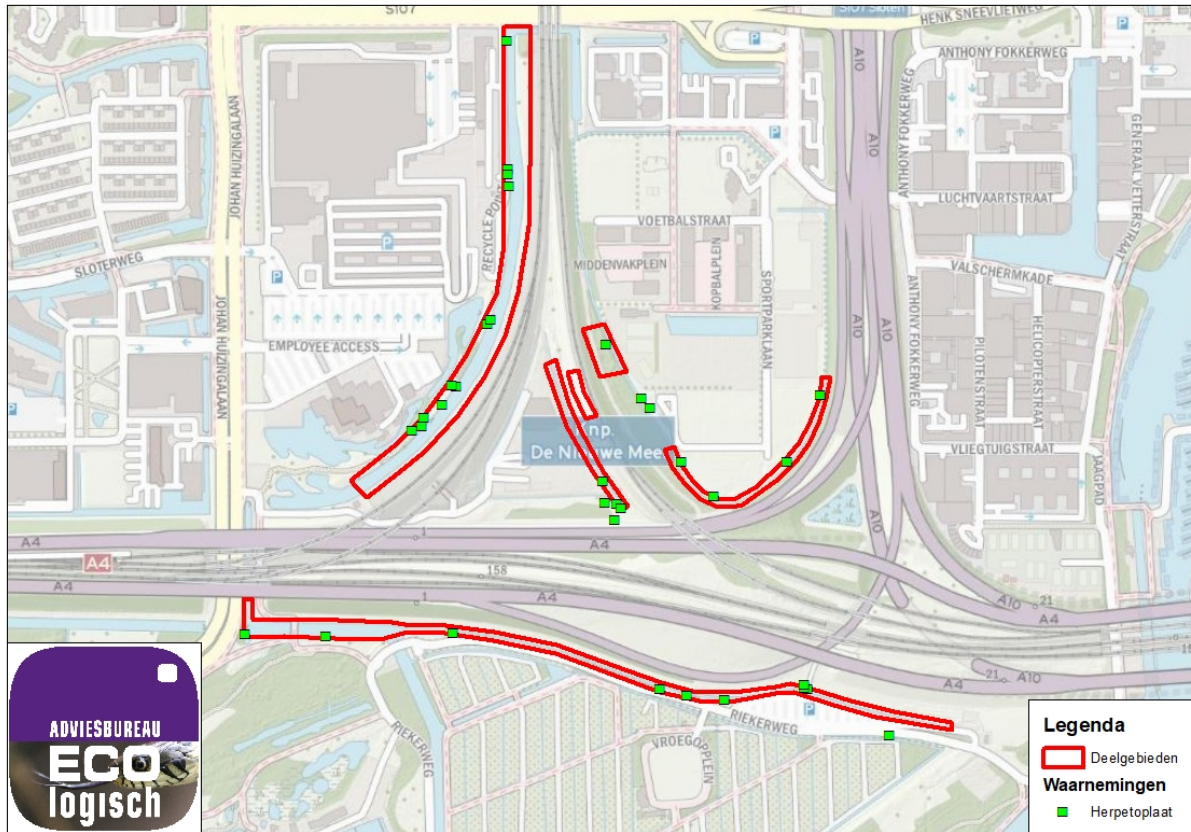
Er is geschikt habitat voor de ringslang aanwezig. De deelgebieden rondom De Nieuwe Meer zijn het meest geschikt en het beste bereikbaar voor de ringslang. Hierbij zal locatie 1 de meest waarschijnlijk locatie zijn om de eerste ringslangen aan te treffen, gezien de aanwezigheid van potentieel voortplantingsplaatsen en winterbiotoop dat niet ver is gelegen van bekend verspreidingsgebied van de ringslang.

Van de locaties rondom Knooppunt Amstel is locatie 16 het meest geschikt als leefgebied voor de ringslang. De meest recente waarnemingen van de ringslang in de omgeving betreft een waarneming uit 2012. Tussen bekend verspreidingsgebied van de ringslang met recentere waarnemingen ten westen rondom het Amsterdamse Bos en ten oosten rondom Diemen, zijn veel barrières in de vorm van (snel)wegen, wateren en stedelijk gebied aanwezig. Dit belemmert mogelijk de vestiging van de ringslang rondom Knooppunt Amstel.

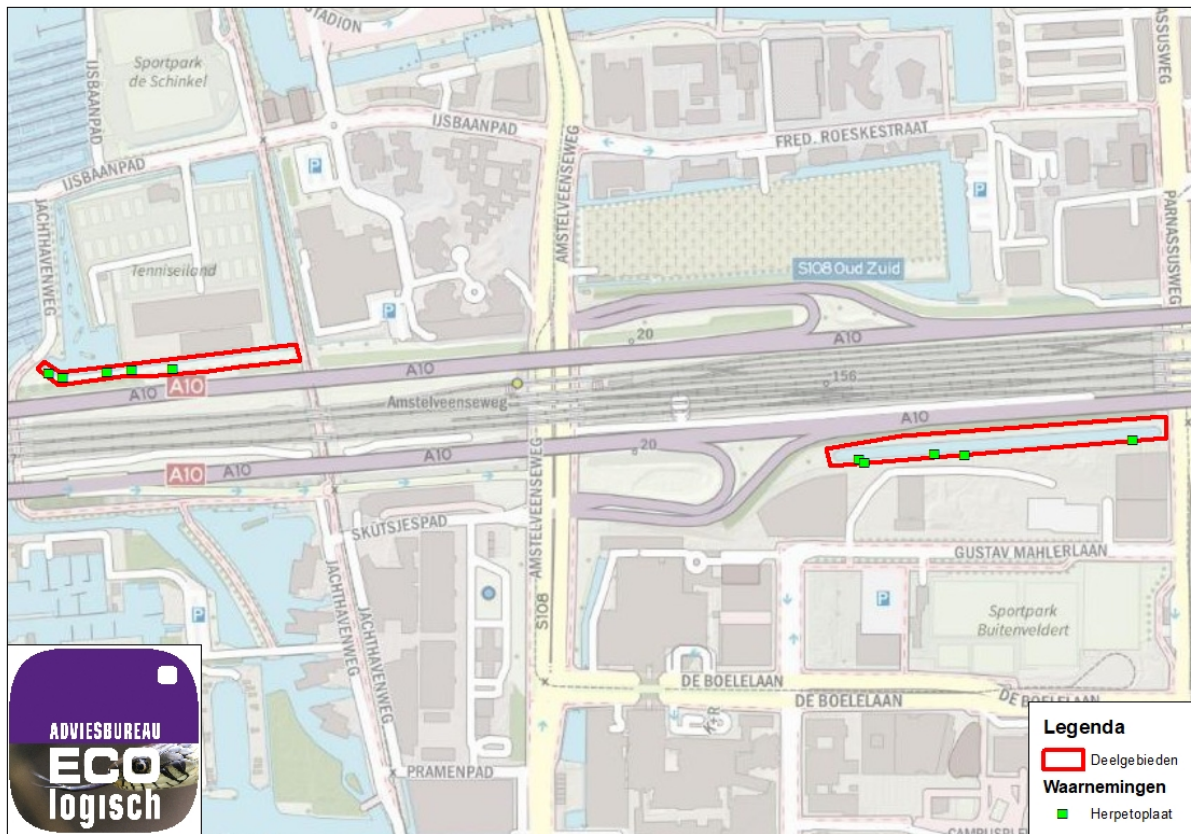
5.2 CONCLUSIE NADER ONDERZOEK

In de 12 onderzochte deelgebieden langs de Zuidasdok in Amsterdam zijn geen exemplaren of beschermde functies voor de ringslang aangetroffen.

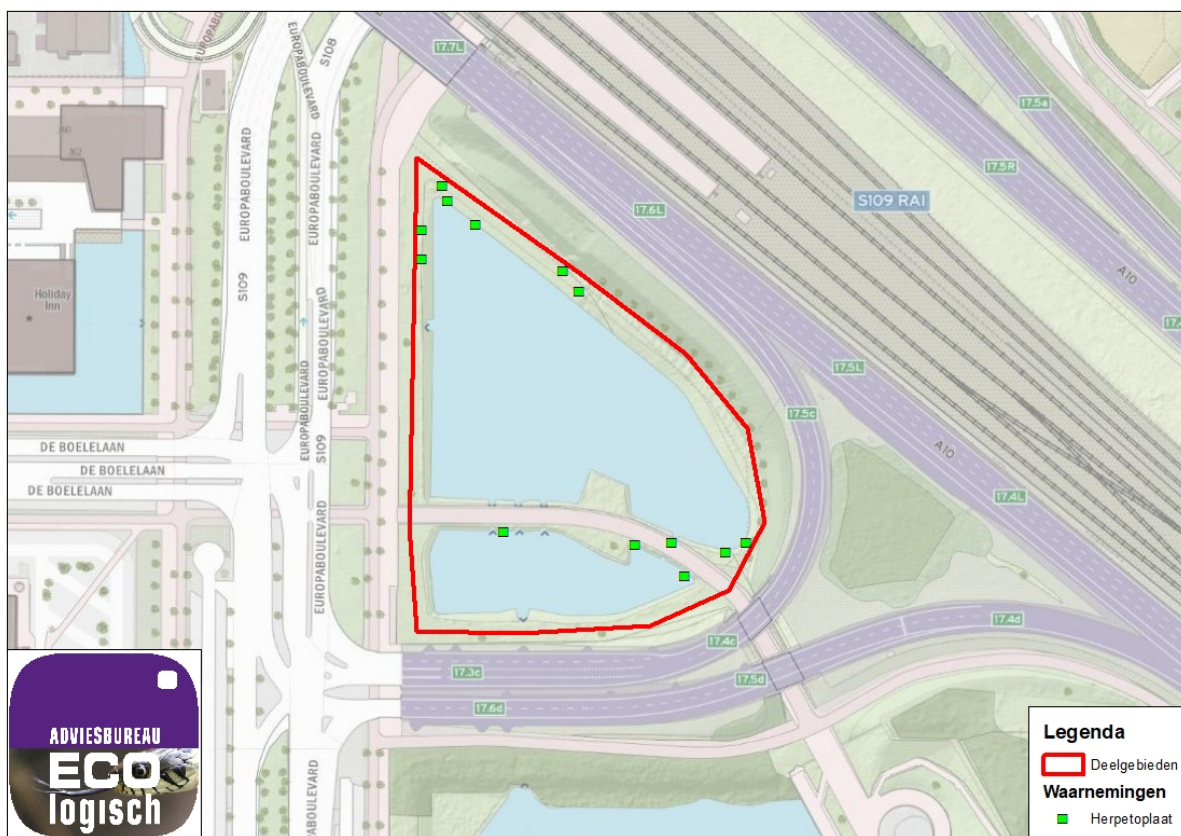
Bijlage 1: Kaart deelgebieden en herpetoplaten

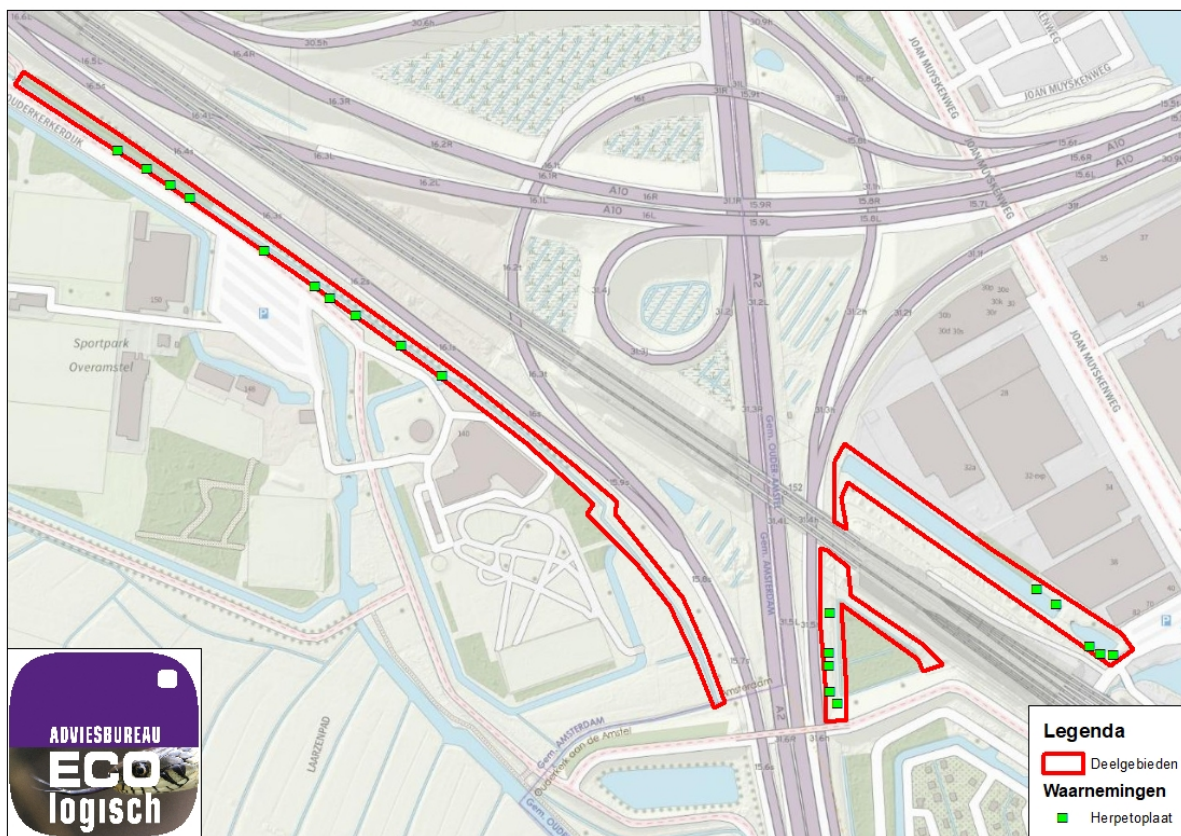
Afbeelding 1: Deelgebieden 1 - 6

Afbeelding 7: Deelgebied 7 en 9

Afbeelding 3: Deelgebied 12

Afbeelding 4: Deelgebieden 15 – 17